

Erkki Koskenniemi
TT, dosentti
Koskenniemi.fi/EK
4.12.2017

Kiitos avaa arjen Jumalalle – miten opimme tunnistamaan Jumalan lahjat?

Moni kristitty tuskailee uskonsa kanssa ja kokee uskovana suurta heikkoutta ja huonoutta. ? Jos elämä on ympyrä, siinä on monta eri sektoria. Millainen sektori siitä lohkeaa Jumalalle. Ajan vievät työ, perhe, harrastukset – milloin minulla on oikein aikaa Jumalalle. Ja jos rakastan Jumalaa ja hän rakastaa minua – miksi en halua antaa aikaa hänelle?

Nämä kysymykset ovat oikeita ja hyvin tärkeitä. Samalla ne osoittavat myös, miten kauas olemme ajautuneet siitä hengellisyydestä, joka tulee meitä vastaan Raamatussa, erityisesti psalmeissa. Eikä se hengellisyys ole totisesti vieras myöskään luterilaiselle perinteellemme, kaikkein vähiten Vähälle katekismukselle. Olemme yksinkertaisesti tottuneet Jumalan lahjoihin, otamme ne itsestäänselvytenä ja katkaisemme niiltä kaiken yhteyden Jumalaan. Siksi unohtuu kiitos ja sen mukana oikea suhde Jumalaan, joka on läsnä meidän arjessamme. Sokeutuminen Jumalan hyvyydelle johtaa elämän lokeroimiseen ja Jumalan sivuuttamiseen.

Jokapäiväinen leipä

Harva asia on arkisempi kuin jokapäiväinen leipä ja yleensä ruoka. Tämä ei ole kuitenkaan ollut meidän maassammekaan normaalitilanne kuin muutaman vuosikymmenen ajan eikä se ole tällä hetkelläkään itsestäänselvyys kaikkialla maailmassa. Avatessasi leipälaatikon ja ottaessasi esille leivän, saat käteesi todennäköisesti jotakin, mitä olet ostanut kaupasta. Sinulla on ollut rahaa, kaupassa on ollut ostettavaa, leipomo on ollut toiminnassa, pelto on tuottanut viljaa ja meillä suomalaisilla on mahdollisuus käyttää se itse. Sodan kokeneet tietävät, että mikään lenkki tästä ketjusta ei ole ollut itsestäänselvyys. Ruoka, lämpö ja vaatteet ovat suuri Jumalan lahja, joka puuttuu miljoonilta maailman ihmisiltä.

Milloin viimeksi kiitit Jumalaa siitä, että hän on antanut sinulle aivan arkisen elämän tarpeet? Luther opettaa Vähässä katekismuksessa sekä lapsia että aikuisia kertaamaan päivittäin asiaa näin:

”Hän antaa myös vaatteet ja kengät, ruoan ja juoman, kodin ja konnun, vaimon ja lapset, pellon, karjan sekä kaiken omaisuuden. Hän suo minulle joka päivä runsaasti ruumiin ravintoa ja kaikkia elämän tarpeita, suojelee kaikilta vaaroilta, turvaa ja varjelee kaikesta pahasta. Kaiken tämän hän tekee yksinomaan isällisestä, jumalallisesta hyvydestään ja laupeudestaan, vaikka en sitä lainkaan ansaitse enkä ole sen arvoinen. Tästä kaikesta minun on häntä kiitettävä ja ylistettävä ja tämän vuoksi häntä palveltava ja toteltava.”

Kun olemme tottuneet katsomaan arkisen elämän tarpeet itsestänselvyyksiksi, olemme katkoneet tottuneesti yhteyden lahjan ja lahjan antajan välillä. Sen jälkeen onkin jo aika ihmetellä, miksi Jumala ei ole läsnä elämässäni enkä minä häntä lähellä. Todellisuudessa Jumala on hyvydessään lähempänä sinua kuin luulet. Hän ei vain suostu sulloiksi siihen ahtaaseen sektoriin, johon oma kapeutunut hengellinen perinteemme hänet sulkee. Hän on läsnä ja rakkaudessaan aivan lähellä sinua. Osaatko vain tunnistaa hänen rakkautensa?

15 Kaikki katsovat odottaen sinuun, ja sinä annat heille ruoan ajallaan.

16 Sinä avaat kätesi ja hyvydessäsi ravitset kaiken mikä elää. (Ps. 145)

Luonto ylistää Luojaansa

Meidän maassamme on saanut tilaa kummallinen hartausihanne. Sen mukaisesti todellinen kristitty ei voi hyvällä omallatunnolla harrastaa oikein mitään. Todellista hurskautta on laittaa varat ja aika hartauden harjoittamiseen. Kaikki harrastuksiin laitettu aika on poissa tärkeämmästä. Sen vuoksi harrastuksista saatetaan puhua varovasti ja hiukan häpeillen, ja todellisuudessa julkisivun takana uskovat ihmiset harrastavat yhtä ja toista ja jatkuvasti enemmän – tosin hiukan huonolla omallatunnolla, joka kyllä ajan mittaan hälvenee.

Ehkä ymmärrämme asian parhaiten katsomalla, mitä meille voi antaa Jumalan luomakunta. Luther opettaa ihmistä katsomaan ympärilleen ja ihmettelemään Jumalan suuruutta. Jos aurinko nousisi vain kerran vuodessa, ihmiset kokoontuisivat hämmästelemään suurta ihmettä. Nyt se nousee joka aamu, ja me otamme sen itsestänselvyytenä. Miten toisenlainen on psalmien ihmettelevä asenne:

2 Taivaat julistavat Jumalan kunniaa, taivaankansi kertoo hänen teoistaan.

3 Päivä ilmoittaa ne päivälle, yö julistaa yölle.

4 Ei se ole puhetta, ei sanoja, ei ääntä jonka voisi korvin kuulla.

5 Kuitenkin se kaikuu kaikkialla, maanpiirin yli merten ääriin. (Ps. 19)

Joka kadottaa silmistään Luojansa ei näe myöskään hänen suuruuttaan. Hukkaan menee silloin meren kauneus, tunturin hoitava avaruus, tähtitaivaan ihana loisto. Näin ei ole pakko olla: Jumalan läsnäolon voi myös tunnistaa, ja silloin asenne on toinen:

”Oi Herra, kuinka valtavaa on olla vieraanasi

Tuulenhenkäysten tuoksut, taivaita tavoittelevat vuoret.

Vedet kuin rajattomat peilit, joista auringonsäteet ja ajelehtivat pilvet heijastuvat

Kaiken luonnon mystinen hyminä henkäilee herkkiä syvyyksiä,

ja linnut ja metsän eläimet kantavat rakkautesi lahjaa” (Grigori Petrov)

Herra on läsnä luomakunnassaan ja sen ymmärtävä tulee luonnossa syvältä hoidetuksi. Mutta vastaava ilo Jumalan lahjasta on löydettävissä myös muualta: Puutarhasta ja lenkkipolulta, nikkaroinnista ja valokuvauksesta, musiikin tai moottorien maailmasta tai kirjallisuuden aarteista. Katsotko rakkaan harrastuksesi hyvän Jumalan lahjaksi vai otatko senkin itsestäänselvyytensä? Jumalan lahjan tunnistava ihminen kiittää lahjan antajaa ja ottaa paikkansa hänen luomakunnassaan.

... sillä sinä et parane, vaan kuolet!

Jesajan kirja kertoo, miten kuningas Hiskia sairastui. Hän kutsui luokseen profeetta Jesajan, jolla oli hänelle lyhyt ja tiukka viesti: "Näin sanoo Herra: 'Järjestä asiasi, sillä sinä et parane vaan kuolet!'" Saman viestin ovat saaneet nykyaikana monet lääkärin luona käyneet, varmaan pehmeimmin sanankääntein. Ja useimmat ovat pysähtyneet niin kuin Hiskia pysähtyi: Hän kääntyi seinään päin, rukoili ja itki katkerasti (Jes. 38).

Jos sait herätä aamulla terveenä uuteen päivään, saatoit pitää sitä normaalitilanteena etkä edes huomannut koko asiaa. Yksi harha-askel, yksi ajovirhe, yksi lääkärissä käynti ja olet aivan toisenlaisessa tilanteessa. Silmät avautuvat sille todellisuudelle, että elämä ei ole meidän hallussamme. Terveys on suuri Jumalan lahja. Sinä näet, sinä kuolet, sinä tunnet, sinä kävelet. Eikö Jumalalla ole sen kanssa mitään tekemistä? Vähän katekismuksen opetus on toisenlaista

Uskon, että Jumala on luonut minut sekä koko luomakunnan, antanut minulle ruumiin ja sielun, silmät, korvat ja kaikki jäsenet, järjen ja kaikki aistit sekä pitää niitä jatkuvasti yllä.

Terveys ja sairaus ovat Jumalan kädessä. Viime kädessä olemme kaikki osallisia tämän syntiin langenneen maailman heikkoudesta ja kuolemasta. Jumala kulkee meidän kanssamme myös silloin, kun sairastamme, tulemme vanhoiksi ja heikoiksi ja käymme viimeiselle portille. Mutta niin kauan kuin saat nousta terveenä uuteen aamuun, tunnista Jumalan suuri hyvyys ja olkoon huulillasi suuren Jumalan kiitos:

1 Ylistä Herraa, minun sieluni, ja kaikki mitä minussa on, ylistä hänen pyhää nimeään.

2 Ylistä Herraa, minun sieluni, älä unohda, mitä hyvää hän on sinulle tehnyt.

3 Hän antaa anteeksi kaikki syntini ja parantaa kaikki sairauteni.

4 Hän päästää minut kuoleman otteesta ja seppelöi minut armolla ja rakkaudella.

5 Hän ravitsee minut aina hyvyydellään, ja minä elvyn nuoreksi, niin kuin kotka. (Ps. 103)

Et ole yksin

Koti, perheet ja läheiset ihmiset ovat aarre, jota emme välttämättä huomaa niin kauan kuin kaikki on hyvin. Yksinäisyydestä kärsivä ihminen osaisi arvostaa yhtä ainoaa päivää, jolloin talo ei ole illalla aivan tyhjä. Meille on annettu isä ja äiti, ehkä myös puoliso ja vielä lapsia, mahdollisesti vielä lastenlapsia. Toivottavasti jokaisella meillä on edes yksi ystävä. Ainakaan meitä ketään ei ole

jätetty yksin ja ainoana ihmisenä kulkemaan taivaan tietä: Jumala on armossaan ja hyvydessään antanut tähän maailmaan Kirkkonsa, jossa jokaisella meillä on sisaria ja veljiä. Olisi kauhistuttava ajatus, että olisin ainoa jäljellä oleva kristitty eikä muita enää maailmaan ilmaannu.

Milloin viimeksi kiitit Jumalaa läheisistä ihmisistä? Oletko ymmärtänyt, että juuri näiden lahjojen kautta Jumala on hyvydessään läsnä sinun elämässäsi? Vähä katekismus opettaa kiittämään Jumalaa puolisosta ja lapsista ja kaikista läheisistä. Jumala ei jää tämänkään sektorin ulkopuolelle, vaan siunaa sen armollaan ja hyvydellään. Jumala ja hänen sinulle antamasi läheiset ihmiset kuuluvat yhteen.

*5 Siionin Herra siunatkoon sinua!
Koko elämäsi ajan sinä näet, kuinka Jerusalem kukoistaa,
6 sinä saat nähdä lastesi lapset. Rauha ja menestys Israelille! (Ps. 128)*

Mitä tarkoittaa ”antaa aikaa Jumalalle?”

On varmaan hyvä myös kysyä, mitä tarkoittaa ajan antaminen Jumalalle. Huomaamattamme olemme omaksuneet hurskaushanteen, joka ei kaikin osin kestä lähempää tarkastelua. Rajuilmaan joutunut Luther katsoi velvollisuudekseen ”antaa aikaa Jumalalle”, eli jättää kaiken ja sitoutua elinikäiseen naimattomuuteen, köyhyyteen ja kuuliaisuuteen luostarissa. Siellä oli aikaa rukoukseen ja hartauden harjoitukseen. Vasta vuosien kuluttua hän tajusi, että tätä ei vaatinut Jumala vaan kyse oli ihmisten keksimästä hurskaushanteesta. Jumala ei käskenyt vetäytyä yksinäisyyteen, vaan pitää huolta vanhemmista ja lähimmäisistä. Siksi Katekismukseen otettiin Raamatusta jakeita, jotka antoivat eväitä arjen kristillisyyteen. Alun perin ne painettiin tauluiksi, jotka ripustettiin seinille ja siksi niitä tavataan kutsua huoneentauluiksi.

Miten tämä näkökulma elää meidän keskellämme? Ymmärrämmekö, että käynti vanhenevien vanhempien tai isovanhempien luona on kristityn velvollisuus, siis ”ajan antamista Jumalalle”? Itseensä käpertyvä hengellisyys voi olla huomaamattaan hyvin itsekästä ja omahyväistä. Huolenpito omasta lapsista, perheistä ja läheisistä on Raamatun ohjeissa suuressa kunnia. Vielä arvokkaampaa on varmaan mennä niiden luo, joilla ei ole ketään.

Puhdasta, Jumalan ja Isän silmissä tahratonta palvelusta on huolehtia orvoista ja leskistä, kun he ovat ahdingossa, ja varjella itsensä niin, ettei maailma saastuta (Jaak. 1:27)

Mutta se, joka ei huolehdi omaisistaan ja kaikkein lähimmäistään, on kieltänyt uskonsa ja on epäuskoista pahempi (1. Tim. 5:8)

Merkitseekö kaikki yllä sanottu siis rukouksen ja raamatunluvun sivuuttamista ja halveksimista?
Kaikkea muuta!

Tunnistammeko siis Jumalan armollisen läsnäolon?

Muutammat harvat esimerkit saavat nyt riittää, vaikka Jumalan erilaisia lahjoja voisi esitellä loppumattomasti. Asetelma on selvä: Kyse ei ole siitä, ettei Jumala olisi lähellä ja osa meidän arkeamme, vaan siitä, että emme tunnista hänen lahjojaan ja läsnäoloaan. Siksi hengellisestä elämästä tulee erillinen sektori, jonka kapeutta suremme. Siitä tulee kaukainen saari, jonne jaksamme aivan liian harvoin soutaa. Kokonaan toinen on tilanne, jos löydämme hänet jakamassa runsaita lahjojaan aivan läheltä, elämämme arjesta. Toinen ongelma on, että olemme unohtaneet lähimmäisen palvelemisen olevan todellista jumalanpalvelusta.

Miten nämä asiat voidaan saada järjestykseen omassa elämässämme? Mistä tähän kaikkeen tulee ymmärrys ja voima? Tässä ei tarvita rakettitiedettä. Aivan perinteinen luterilainen keinovalikoima riittää.

Uskovalle ihmiselle säännöllinen messu on se paikka, jossa Jumala jakaa lahjojaan ja rakkauttaan. Kaikki synnit ja niiden koko taakka jätetään Pyhän eteen ja uskotaan ne Jeesuksen tähden täydellisesti anteeksiannetuiksi. Sen voimalla jaksamme elää seuraavaan sunnuntaihin, jolloin meidät taas hoidetaan ja lähetetään matkaan. Muukalainen ja syntinen on otettu pyhien joukkoon, ja pyhien joukkoon hän säännöllisesti myös palaa.

Jumalan Pyhä Henki toimii tässä maailmassa armonvälineiden kautta. Niitä ovat paitsi sakramentit myös Jumalan sana. Juuri säännöllinen Raamatun lukeminen on se, joka tuo Jeesuksen luoksemme. Sana nuhtelee ja lohduttaa ja avaa sydämiämme Jumalan totuudelle. Se sanoo monet asiat synniksi ja varoittaa niistä, mutta kehottaa ja innostaa tarttumaan toisiin. Raamattu opettaa katsomaan asioita uudessa valossa. Aikaa se vie, koska ymmärrämme asioita hitaasti ja unohtamme nopeasti, mutta silti: Pyhä Henki hoitaa Raamatun lukijaa, avaa näkemään Jumalan antamat lahjat ja opettaa kiittämään ja ylistämään kaiken hyvän antajaa.

Rukousta sanotaan kristityn hengitykseksi. Jokaisella on se tapa rukoilla, joka on hänelle itselleen läheinen. Joku haluaa rukoilla yksin, toinen yhdessä, joku käyttäen kirjaa ja toinen nimenomaan ilman kirjaa. Mutta silti jotakin on hyvä opetella säännöllisesti: Aamun kiitosrukous ja illan turvallinen synnintunnustus ja jättäytyminen Jumalan käsiin, ruokarukous ja ystävien välinen esirukous. Ja tällä kertaa korostan ennen muuta – kiitos ruuasta, kiitos terveydestä, kiitos läheisistä, kiitos kaikesta kauniista ja hyvästä: Katso ympärillesi ja pyydä, että Jumala avaa silmäsi niille valtaville lahjoille, joita tulvii elämääsi. Ja jos niin käy, ymmärrät, miten lähellä Jumala on koko ajan rakasta lastaan.

Messu, Raamatun lukeminen ja rukous ovat sitä, että kristitty on suuren ja rakastavan Jumalan hoidettavana. Se on jatkuvaa harjoitusta, jossa opetellaan tunnistamaan Jumalan yli ymmärryksen käyvää hyvyyttä, joka on läsnä meidän elämämme arjessa. Se ei ole suorittamista, vaan lepoa, ja se antaa voimaa ja vaikuttaa meidän elämäämme. Se hajottaa sektorit ja tuo Jumalan valtakunnan työhön, arkeen, perheen ja läheisten pariin, niin iloon kuin suruunkin. Ja näin on kuljettu pitkä matka takaisin lähteelle, kapeutuneesta kristillisyydestämme Psalmien maailmaan: Koko elämäni on Jumalan kädessä ja hän on läsnä jokaisessa sen hetkessä.

